

IKKI TIKIÐ Í ÁLVARA

Ragnheiður Bogadóttir fegnast, at landsstýri ynskir at gera umhvørvisvinarligar broytingar, men vísir á, at tørður er á at gera nógv meira

MORTAN ØSTERØ
MORTAN@SOSIALURIN.FO

Ragnheiður Bogadóttir, nevndarlimur í Føroya Náttúru- og Umhvørvisfelag og adjunktur á Fróðskaparsetrið Føroya, sigur, at umhvørvismáluni, sum heimsamfelagið hevur sett, ikki kunnu røkkast, verða tey ikki tikin í størri álvara.

– Tey flestu taka undir við, at veðurlagsbroytingarnar mugu avmarkast, og politiska skipanin hevur skrivað undir veðurlagssáttmálar, ið skulu stinga eina grøna kós út í kortið. Men í veruleikanum tekur skipanin ikki sínar egnu avgerðir í álvara. Avgerðirnar eru lítið annað enn óbindandi orð, sum ikki verða víst í verki. Tað er bara ikki nóg mikið, um veruligar broytingar skulu henda, sigur Ragnheiður.

Ein av orsökunum, at tað ber til at sníkja sær undan ábyrgd, er, at veðurlagssáttmálarnir ikki beinleiðis eru bindandi, og eingi ítøkilig mál ella mörk fyrri útlát eru ásett. Fyrst og fremst stendur hvørjari tjóð frítt at taka undir við sáttmálanum ella ikki, umframt, at tað er upp til einstøku londini at avgera hvussu, og í hvønn mun tey avmarkað útlátið. Tað eru nevniliga eingi verulig revsiltøk, skuldu londini brotið veðurlagsavtalunar. Nógv bendir tí á, at politisku skipanirnar í heiminum ikki taka neyðugu stigini, um ikki trýst verður lagt á tær.

– Til dømis nýta vit í Føroyum ofta sum undanfærslu, at vit kortini muna somikið lítið í samlaða útlátinum fyrri heimin. Í veruleikanum áttu vit at vent hesum á høvdið, tí vit kundu í heldur verið undangonguland fyrri kósina, sum øll lond kortini noyðast at fara eftir fyrr ella seinni. Vit fegnast sjálvandi um, at Føroyar taka undir við Parísaravtaluni, men skulu vit

halda hana, er eisini neyðugt at taka nógv størri stig enn nú – og tað krevur eisini, at vit megna at nýta okkara hugflog betri á hesum økinum, sigur Ragnheiður.

– Í alt ov stóran mun biða vit eftir, at tøkkin loysir umhvørvistrupulleikarnar fyrri okkum. Hyggja vit at tølunum fyrri Føroyar, so stendur fiskivinnan til dømis fyrri stórum parti av útlátinum, men hóast tað, kjakast vit nærur bara um at skifta bensinbilarar út við elbilar, ella at fáa fleiri vindmyllur. Vit lata sum um trupulleikin ikki er har, tí vit ikki vita hvussu vit skulu loysa hann. Heldur enn bert at tosa um orkumlegging frá svartari til grøna orku, eiga vit at tosa meira um orkusparingarnar, sum eisini skulu til. Umhvørvislig burðardýgd eigur at vera við í øllum heildarloysnum fyrri samfelagið – alt frá hvussu vit útbyggja okkara undirstøðukervi, hvussu vit skipa okkara bústaðarviðurskipti, hvussu vit ferðast úr einum stað í annað og hvussu vit reka okkara vinnur – annars hendir einki, sigur Ragnheiður Bogadóttir.

Stórar broytingar

Hon ásannar, at ein stór umlegging skal til, fyrri at halda seg til neyðugu umhvørvismáluni, og at broytingarnar mugu fara fram í einum samspæli millum politiskar myndugleikar, borgarar og vinnuna.

– Vinnan og borgarin skulu vera við í arbeiðinum at skipa grønu umleggingina, um vit skulu gera munagóðar broytingar, men umhvørvistrupulleikarnir eru vorðnir somikið álvarsamir, at vit

bert kunnu biða eftir, at brúkarin verður meira tilvitaður. Tað er neyðugt við politiskum átøkum, og tað er neyðugt við økonomiskum sanktiónum og insitamentum í politiskum uppskotum, soleiðis, at dálkandi virksema ikki kann svara seg, meðan tær umhvørvisvinarligu loysnirnar kunnu, sigur Ragnheiður, og vísir aftur at biligasta og mest einfalda loysnin fyrri orkuna í einum samfelagi er gjøgnum lívrunnin brennievni.

– Okkara heimsskipan er í dag øgiliga tengd at lívrunnum brennievnum – um oljan varð burtur í morgin, vórðu vit skjótt køld og svong í Føroyum. Og tað er júst tí, at vit mugu vera fyrireikað, at oljan so líðandi hvørður. Tað er ikki lætt at leggja um, men tað er á ongan hátt ógjørligt – tøkkin er tøk, og tí er heldur ikki óyvirkomiligt at fremja broytingar á politiskum stigi. Tølini vísa jú, at vit røkka ongan veg, um vit ikki fara í gongd. Varð stuðulin, sum í dag verður latin oljuvinnuni, heldur nýttur til grønu umleggingina, so kundu vit skjótt rokkið teimum málunum, sum eru sett, sigur Ragnheiður Bogadóttir.

Eiga at taka størri tøk

Landsstýriskvinnan við umhvørvismálum ásannar, at nógv skal gerast afturat innan veðurlags- og orkupolitikkin fyrri Føroyar.

MORTAN ØSTERØ
MORTAN@SOSIALURIN.FO

Sum part av umhvørvisætlanunum hjá samgonguni er samtykt, at tað skal verða biligari at ognar sær el- og vetnisbilar, hitapumu til húsini, umframt orkuna til grønar loysnir. Tó er Sirið Stenberg, landsstýriskvinna við umhvørvismálum, greið yvir, at stóru tøkini mangla.

– Samgongan hevur sett sær fyrri, at helvtin av øllum sethúsum og bygningum skulu hitast við grønar orku innan 10 ár, og at í 2030 skal øll elorka á landi stava frá varandi orkukeldum. Tað hevur gingið eitt vet framá innan ávís øki, men hyggja vit at samlaða útlátinum, so hevur tað slettis ikki staðið mál við samtykta orkupolitikkin frá 2009. Tað er als ikki nøktandi. Síðani orkupolitikkurin varð samtyktur tá, hava ongi verulig átøk verið framd, og vit eru nú alt ov sein ávegis, sigur Sirið Stenberg.

Flestu av politisku raðfestingunum tálma útlátið í húsarhaldum og miðja móti einum grønar elorkukervi. Stóri dálkarin í føroysku hagtølunum, fiskivinnan, verður ikki

stórvegis fevnd av grønu umleggingini.

– Eg havi samskipt við Høgna Hoydal, meðan arbeiðið við fiskivinnunýskipanini er í gongd, fyrri at tryggja, at skipanin verður somikið umhvørvisvinarlig sum gjørligt. Vit hava ikki ítøkiliga lagt nakað fyrri at tálma sjálvt útlátið og oljunýtsluna hjá skipunum, men heldur verður tað skifti til eina kvotaskipan, sum vónandi førir við sær eina meira skipaða og burðardýgga veiðu. Men tað er rætt, orkuveitingin á landi er tað fyrsta vit eru farin í holt við. So fáa vit vónandi tikið tann stóra partin seinni, sigur landsstýriskvinnan við umhvørvismálum.

Hon vísir á, at arbeiði at fáa eina størri virkisætlan verður vónandi klárt í heyst, og tá verður eitt aðalorðaskifti um ein tyngri veðurlags- og orkupolitik.

– Orðaskifti verður hesa tingsetuna, har vit mugu tora at taka kjaki um hvørji ítøkilig umhvørvisgjöld skulu krevjast, men nær arbeiðið fer í verk, dugi eg ikki at meta um. Vit vilja hava allar aktørar við, og tað kann gerast trupult at náa hetta valskeiðið, sigur Sirið Stenberg, landsstýriskvinna við umhvørvismálum.